

Sp.

83. Tillaga til þingsályktunar

[83. mál]

um fjárhagsleg samskipti ríkis og sveitarfélaga.

Flm.: Davið Aðalsteinsson, Guðmundur Bjarnason, Ragnar Arnalds,
Kjartan Jóhannsson, Friðrik Sophusson.

Alþingi ályktar að fela fjármálaráðherra, í samvinnu við einstök ráðuneyti og Samband íslenskra sveitarfélaga, að láta gera yfirlit um fjárhagsleg samskipti ríkis og sveitarfélaga. Greint verði á milli samskipta er lúta að framkvæmdum annars vegar og rekstri og ýmissi þjónustu hins vegar. Fram komi skuldbindingar og fjárhagsstaða hvors aðila fyrir sig miðað við árslok 1985. Greinargerð um þetta efni verði lögð fyrir Alþingi.

Greinargerð.

Tillaga sama efnis var flutt nokkuð seint á síðasta þingi og hlaut ekki endanlega afgreiðslu. Með frumvarpi til fjárlaga fyrir árið 1987 fylgir yfirlit um stöðu framkvæmda við heilsugæslustöðvar og sjúkrahús. Petta yfirlit er ekki nema einn þáttur af mörgum sem tillagan fóll í sér og því er hún endurflutt.

Tilgangurinn með þessari tillögu til þingsályktunar er að skýra og draga fram fjárhagsleg samskipti ríkis og sveitarfélaga.

Um áraraðir hefur verið fjallað um samskipti ríkis og sveitarfélaga. Ríkisstjórnir hafa haft einföldun samskipta þessara tveggja stjórnstiga að stefnumiði með það að leiðarljósi að fella saman ákvörðunarvald og fjárhagsábyrgð. Nefndir á vegum ríkis og sveitarfélaga hafa fjallað um málið án þess að verulegar breytingar til einföldunar hafi komist á.

Nauðsynlegt er að árlega liggi yfirlit um fjárhagsskuldbindingar ríkis og sveitarfélaga. Pað yrði ótvírætt til hagræðis og einföldunar allri málsméðferð fyrir fjárveitinganefnd Alþingis, þingmenn, fjármálaráðuneyti og önnur ráðuneyti og sveitarstjórnir ef yfirlit sem þetta væri fyrirriggjandi þegar Alþingi fjallar um fjárlög og sveitarstjórnir um fjárhagsáætlunar sínar. Víða hafa aðilar ekki komið á formlegum samningum um sameiginlegar framkvæmdir en kröfur aftur á móti komið fram sem eru þó engan veginn staðfestar eða viðurkenndar af hlutaðeigandi aðilum. Pað er því brýnt að þessi mál séu skoðuð sérstaklega og að ríkisvaldið og sveitarstjórnir komi meiri formfestu á samskipti sín. Hér er ekki síst haft í huga að gerðir verði samningar um sameiginleg verkefni.

Svo sem kunnugt er tekur ríkissjóður lögum samkvæmt þátt í ýmiss konar framkvæmdum með sveitarfélögum, svo sem hafnargerð, skólabyggingum, sjúkrahúsuppbryggingu, heilsugæslustöðvum og dagvistarheimilum. Í flestum tilvikum hafa sveitarfélögin frumkvæði að framkvæmdum. Umsjón framkvæmda er aftur á móti með mismunandi hætti. Skólaframkvæmdir annast sveitarfélögin að verulegu leyti, sama á við um dagvistarheimilabyggingar. Ríkið sér aftur á móti almennt um framkvæmdir við sjúkrahús og heilsugæslustöðvar enda hlutur ríkisins í þeim framkvæmdum miklu stærri. Framlög ríkisins til þessara framkvæmda eru ákveðin í fjárlögum hvers árs. Þessi framlög hafa farið minnkandi að raungildi undanfarin ár og telja mörg sveitarfélög að þau eigi miklar kröfur á ríkissjóð af þessum sökum þó að þar séu ekki skriflegar skuldbindingar. Í fjárlögum ársins 1986 er t.d. veitt einhver fjárhæð til u.b.b. 240 skólmannvirkja, ýmist til byggingarframkvæmda eða undirbúnings. Alls eru fjárveitingar til um 36 sjúkrahúsa, heilsugæslustöðva og læknisbústaða og til um 70 dagvistarstofnana.

Af sameiginlegum rekstrarþáttum má nefna grunnskóla, framhaldsskólastigið að hluta, sjúkrasamlög, atvinnuleysistryggingar og málefni fatlaðra. Fjárhagsaðild ríkis og sveitarfélög,

laga er ákvörðuð með lögum og reglugerðum. Um margt má bæta samskipti þessara aðila og nægir í því sambandi að minna á árlega erfiðleika vegna greiðslu kostnaðar við akstur skólabarna á grunnskólastigi. Á móti má nefna útistandandi kröfur ríkisins á sveitarfélögin vegna málefna fatlaðra.

Pessi tillaga er flutt til þess að draga fram alla þætti fjárhagslegra samskipta ríkis og sveitarfélaga. Með því móti á Alþingi, svo og allir hlutaðeigandi aðilar, að geta gert sér betur grein fyrir og metið stöðu málsins en nú er. Tillagan þjónar því tvíþættum tilgangi, þ.e. í fyrsta lagi að greiða fyrir umræðu um verkaskiptingu ríkis og sveitarfélaga og einnig að bæta vinnubrögð í fjárhagslegum samskiptum ríkis og sveitarfélaga.